

Datum
2024-02-05

Till Göteborgsregionen

Diarienummer
2024KS59

Härryda kommuns inspel i rådslag för GR 2024

Inledning

Förbundsstyrelsen i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR), har gett i uppdrag att genomföra ett nytt rådslag 2024. Målet är att rådslaget ska utmytna i ett antal politiska överenskommelser som tar sikte på år 2050.

Tidigare rådslag resulterade i styrdokumenterna *Uthållig tillväxt (2006)*, *Strukturbild för Göteborgsregionen (2008)* och *Hållbar tillväxt (2013)*.

Dokumenterna börjar bli daterade, omvärlden har förändrats och regionen står inför nya utmaningar och möjligheter. Det finns ett behov av en ny rådslagsrunda som tar ett gemensamt grepp på de långsiktiga regionala utvecklingsfrågorna. Rådslagsprocessen befinner sig nu i fas 1, Identifiera regionala utmaningar. I denna fas besöker GR's förvaltning samtliga kommunstyrelser för att identifiera och inhämta kunskap om respektive kommuns högst prioriterade regionala utmaningar.

Bakgrund

Göteborgsregionen, GR, är ett kommunalförbund med förbundsfullmäktige i Västsverige, bildat 1949, och omfattar kommunerna i Storgöteborg d.v.s. kommunerna Ale, Alingsås, Göteborg, Härryda, Kungsbacka, Kungälv, Lerum, Lilla Edet, Mölndal, Partille, Stenungsund, Tjörn och Öckerö. Totalt omfattades 1 080 366 invånare (2023).

Nuvarande GR bildades 1995 genom en sammanslagning av "gamla" GR och GFF, Göteborgs Förorters Förbund. GR var planeringsorgan för Göteborgsregionen inom sektorerna regional utveckling, trafik, miljö och utbildning. Organisationsformen var kommunalförbund och detta bildades 1974. GFF var ett samarbets- och serviceorgan för förortskommunerna för idé- och kompetensutveckling, upphandling, läromedel med mera. GFF var

en ideell förening som bildades redan 1949 för att främja samarbetet mellan regionens kommuner. Man gjorde gemensamma inköp, startade GF-konsult för mark- och byggprojekt och en gemensam AV-central för regionens skolor.

Kommunalförbundets högsta beslutande organ är förbundsfullmäktige. Förbundsfullmäktige består sedan år 2023 av 59 ordinarie ledamöter (varav 30 från Göteborg), samt lika många ersättare. Fullmäktige utser förbundsstyrelsen som just nu består av 27 ordinarie ledamöter och 18 ersättare (totalt 45 ledamöter). Valsystemet som tillämpas är att GR-kommunerna räknas som en valkrets och fördelas per parti. Kommunstyrelsordföranden från kranskommuner som ej väljs in på ordinarie mandat kvoterar in som ledamot.

Göteborgsregionen är organiserade i tre verksamheter; Arbetsmarknad- och social välfärd, Miljö och samhällsbyggnad samt Utbildning. GR ansvarar till exempel för samordnad antagning till regionens gymnasieskolor och läromedelsinköp till alla skolor i regionen. Ansvaret för antagningen till gymnasieutbildningarna innebär att kommunerna överfört myndighetsutövning till GR.

GR är grundaren och ägaren till Internationella skolan i Göteborgsregionen (ISGR), och är också delägare i Gryning Vård och Göteborg & Co. GR medfinansierar och utser styrelseledamöter i Business Region Göteborg (BRG) för att stödja regionens näringslivsutveckling. BRG ägs av Göteborgs Stadshus AB, moderbolaget i Göteborgs Stads bolagskoncern.

Medlemskommunerna är även medlemmar i Sveriges Kommuner och Regioner. Förbundet har också kommunförbundsuppgifter. Förbundet är medlemmar i Västsvenska kommunalförbundens samorganisation (VästKom).

Enligt nuvarande förbundsordning är ändamålet och verksamheten att:

Förbundet har som ändamål att verka för samarbete över kommungränserna i Göteborgsregionen. Verksamheten inom förbundet ska, inom ramen för den kommunala självstyrelsen, vara till kommunal nytta och skapa mervärde för medlemmarna. Verksamheten ska bidra till att stärka Göteborgsregionen regionalt, nationellt och internationellt. Det övergripande syftet är att skapa en attraktiv region med goda levnadsvillkor för alla invånare, inom ramen för en gemensamt hållbar utveckling i alla dess tre dimensioner – ekonomiskt, socialt och miljömässigt.

Förbundet har till uppgift att:

- Medverka till att skapa en **gemensam plattform** för omvärldsorientering, debatt och förmedling av framtidsbilder samt svara för planering av regional karaktär.
- Bedriva **kompetensutveckling** och stödja kommunerna i samordnande insatser kring **kompetensförsörjning**.
- Bevaka och värna **medlemskommunernas intressen** genom opinionsbildning, remissyttranden etc., samt representera medlemskommunerna i förhandlingar och överläggningar avseende frågor av kommunövergripande och strategisk karaktär.
- Vara en **mötesplats** för forskning och praktik, stödja kunskapsutveckling och kunskapspridning samt vara ett stöd för kunskapsbaserad verksamhetsutveckling.
- Skapa och driva **nätverk**, sprida idéer och stimulera till erfarenhetsutbyte.
- Verka för **regionala verksamheters finansiering**.
- Erbjuder medlemskommunerna **service och samverkan** på områden där de enskilda kommunernas resurser är otillräckliga samt initiera och driva gemensamma **utvecklingsprojekt** tillsammans med medlemskommunerna.

Förbundet har två funktioner:

1. Förbundet är myndighetsutövande inom:

• Utbildning

- Svara för antagningen till gymnasieskolan enligt skollagen och gymnasieförordningen samt inom ramen för gällande samverkansavtal avseende gymnasieskolan medlemskommunerna emellan.

- Svara för anordnande av lärande för vuxna enligt gällande lagstiftning, bl.a. skollag och förordning om kommunal vuxenutbildning, inom ramen för gällande samverkansavtal.

- Bedriva internationellt inriktad förskoleklass, grund och gymnasieskoleverksamhet samt verksamhet för fritidshem och annan pedagogisk verksamhet inom ramen för gällande skollag och förordning.

2. Förbundet är samverkansorgan inom följande områden:

- Arbetsmarknad
- Miljö och samhällsbyggnad
- Social välfärd inklusive Hälso- och sjukvård på delregional nivå
- Utbildning
- Näringsliv

Medlemskommunerna kan föreslå förbundsfullmäktige att samverka inom andra områden.

Härryda kommuns inspel i rådslagsprocessen

Härryda kommun vill framföra följande inspel i rådslagsprocessen. Inspelen kan inte ses som heltäckande då vi anser att GR som kommunalförbund borde genomgå en översyn för att återgå till den ursprungliga tanken. Frågorna alla borde ställa sig först är:

Om vi inte hade något kommunalförbund och skulle starta ett idag, vad skulle uppgiften vara och hur skulle vi organisera det?

Vilka frågor kan och vill vi samarbeta kring?

I informationen om rådslaget står det i utgångspunkter,

”Rådslagsarbetet bygger på fyra grundläggande förutsättningar. Frågorna ska ha ett regionalt perspektiv och ta sikte på år 2050. Dessutom ska det vara områden där det finns en kommunal rådighet och där det är smartast att samverka.”

Rådslagsprocessen befinner sig nu i fas 1, Identifiera regionala utmaningar. I denna fas besökte GR's förvaltning Härrydas kommunstyrelse 11 januari i år, för att identifiera och inhämta kunskap om Härryda kommuns högst prioriterade regionala utmaningar. Flera av våra framförda synpunkter och vilka frågor som vi anser är viktiga för Härryda och Göteborgsregionen på kommunstyrelsen, besvarades med att det är politikens uppgift.

Med utgångspunkt i detta, så anser vi att processen är bakvänd och processen borde i stället först utgå från vad politiken i kommunerna tycker är viktigt och vill samarbeta kring.

Politisk styrning, ledning och organisering av GR

För att GR ska få mer kraft, lägga pengarna på rätt saker och fokusera på de frågor som alla kommunerna är överens om att samarbeta kring, anser vi det är strategiskt viktigt att kommunalförbundet organiseras om till direktion (likt övriga kommunalförbund i Västra Götaland). Detta skulle göra att medlemskommunerna utser sina egna representanter i styret av kommunalförbundet, med mandat att företräda sin kommun. Idag är den politiska organiseringen alldeles för stor, splittrad och företräder inte sin hemkommun utan sitt parti i regionen, vilket gör att tjänstemannaledet styr mer än politiken.

Vidare är upplevelsen att Göteborgs Stad har alldeles för stort inflytande. Genom sin storlek och kravet på att de skall ha fler representanter än alla övriga kommuner skapas en organisation som möjliggör att man kan köra över mindre kommuner. I ett samarbete bör alla parter ha samma inflytande, annars är det inte ett samarbete utan en medverkan.

Vi har uppfattat att chefnätverken är uppskattade i chefsleden runt om i regionen, men det blir bekymmersamt när de blir beslutande och initierar uppdrag som inte är politiskt förankrade. En översyn av syfte och mandat för tjänstemannanätverken behövs. Att chefnätverken har en konstruktiv utblick och tillsammans tar fram nya idéer och möjligheter utifrån praktiska förhållanden är viktigt för att samarbetet inte skall bli fruktlöst.

Kollektivtrafiken i Göteborgsregionen

En attraktiv kollektivtrafik som behandlar våra kommuninvånare lika inom GR, är en strategiskt viktig utmaning för att hålla ihop och utveckla hela Göteborgsregionen. GR har inte arbetat för alla medlemskommuner när det gäller att ta ställning till frågor kring kollektivtrafik, utan tydligt agerat för storstaden på kranskommunernas bekostnad, exempelvis *målbild Koll 2035* och ny zonstruktur. Härryda anser att alla kommuner i GR ska ingå i samma kollektivtrafikzon.

Näringsliv

Samarbetet inom Business Region Göteborg, BRG är bra och behöver stärkas i hela GR. Kunskapen och dialogen mellan BRG och samhällsbyggnadsavdelningen på GR, och chefsnätverken behöver stärkas. Det får inte bara handla om batterifabriken även om den är väldigt viktig och vi är glada för den, utan även om hur vi kranskommuner kan få ihop det tillsammans för att bl.a. bidra till den gröna omställningen. Batterierna ska ju användas i olika fordon som är kopplade till övriga näringslivet.

Bostads- och samhällsutveckling

Idag 2024, 16 år efter att Göteborgsregionens rådslag och regionala överenskommelse utmynnade i *Strukturbild för Göteborgsregionen (2008)*, har omvärlden och förutsättningarna förändrats mycket. Kommunen anser därför att det finns ett stort behov av en regionalt uppdaterad strukturbild där vikten av alla kommuners arbete med bostadsutveckling, framtagande av verksamhetsmark för näringslivet, arbetet med attraktiv kollektivtrafik för alla kommuner, hållbarhetsfrågorna och den gröna omställningen stötts.

Personalförsörjning

Viktigt att vi samarbetar i denna fråga och inte är rädda för ny digital teknik och inte fastna i konventionellt tänk. Idag pågår flera arbeten runt omkring för att hitta på nya titlar för att locka arbetskraft. Det får inte bli titelinflation och skapande av tjänster som inte behövs i kommunernas bas-/kärnverksamhet. Det är bra att GR arbetar med validering och samordning av utbildning, men inte att GR har vetorätt för etablering av vissa utbildningsplatser. Kommunen ser positivt på utbildningar av typen yrkesresan. Dessa är centrala för att säkerställa personalförsörjningen på sikt. Ska GR ha samordningsuppdraget så behöver det utvecklas för att skapa fler möjligheter som inte nödvändigtvis följer gamla strukturer.

Utbildning

När man ställer frågan vad är GR bra på? Eller frågan varför har vi GR? Då kommer nästan alltid samarbetet kring gymnasieantagning upp. Detta är ett mycket bra exempel på en riktigt bra reform och samarbete inom GR. Möjligheten för ungdomarna i alla våra kommuner att fritt söka gymnasium inom GR är mycket bra. Det är också bra med den interkommunala ersättningen inom övriga utbildningen. Att hålla i och utveckla detta är viktigt. Även GR play skola är en viktig service för våra skolor. Att säkerställa bra och lärorika filmer är viktigt. Denna måste fortsätta att utvecklas även framåt.

Äldreomsorgsboende

För att stärka regionen och skapa bättre förutsättningar för våra äldre som behöver bo på särskilt boende, tycker en del av oss att GR skall arbeta fram liknande system som för gymnasievalet och för-/grundskolan när det gäller interkommunal ersättning och möjlighet att välja särskilt boende i annan GR kommun.

Omställningen till den nära vården

Här ser vi att GR skall vara aktiva. Detta genom att fortsätta driva kommunens frågor gentemot regionen. Detta bör ske i samtliga samarbetsformer där den nära vården diskuteras. Fördelningen av kostnader är en viktig fråga för framtiden.

Arbetet med mottagning av nyanlända

Detta är ett område där GR skulle kunna fortsätta utveckla och stötta kommunerna i deras arbete. Detta med utgångspunkt i ett bättre mottagande och ett ökat tempo i integrationen.

Hedersförtryck och arbetet mot hedersrelaterat våld

Här görs idag ett viktigt arbete inom regionaltcentrum som initierades i GR men det behöver fortsätta och utvecklas. Detta är ett arbetsområde där de små kommunerna behöver draghjälp och stöttning. I de mindre kommunerna finns det få fall men dem är viktiga att hantera och då behövs erfarenheterna som kan framkomma i detta arbete.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är en viktig fråga i vår tid. Här skulle det vara önskvärt att GR arbetar med att fler kommuner ansluter sig till kompetenscentrum. Detta är ett viktigt arbete som initierats genom GR.

Gryning Vård

När kommunalförbunden bildade Gryning vård fanns ett behov som inte övriga aktörer klarade av att möta upp emot. Det har varit många turer och problem med styrning och ledning, samt att Göteborg stad fått förmånligt tidigare utträde från ingånget avtal där bolaget tagit kostnaden. Omvärlden är nu annorlunda och vissa av oss tycker att det inte finns något skäl till varför kommunalförbundet ska bedriva Gryning Vård. De tycker således att GR bör avsluta sitt deläggande i Gryning vård snarast. En annan grupp tycker att det är viktigt att bevara Gryning vård i GR:s regi och fortsätta utveckla verksamheten.

Miljö, klimat och hållbarhet

Dessa frågor är centrala både nu och i framtiden. Beslut som tas påverkar utanför kommunens gränser.

Några exempel där vi ser vikten av regional samverkan är:

- *vatten- och energiförsörjning*
- *avlopps- och avfallshantering*
- *vatten- och luftkvalité*

Det är viktigt att inte GR inte blir en instans som hämmar kommunal utveckling utan tar rollen som en organisation som arbetar med en positiv inriktning. GR skall vara möjliggörare.

Vi kan konstatera att detta för närvarande inte alltid är GR:s ingång.

Ekonomi i GR

När kommunerna kommit överens och beslutat om vad vi ska samarbeta kring, bör GR omedelbart se över organisationen och anpassa den utifrån vilka områden och uppgifter som tilldelas. GR behöver göra anpassningar utifrån att medlemsavgifterna inte ska uppräknas, snarare sänkas.